

–Bespreking MT Corona (1 november 2022) over kabinetsreactie WRR

Aanleiding

- Toezeggingen TK: Aan de Kamer is toegezegd in het najaar een reactie te geven op het tweede rapport van WRR over COVID-19. Tevens is toegezegd daarin ook de reactie op het eerste advies van het MIT mee te nemen. Beide adviezen, WRR en MIT, overlappen deels, zoals inzet op een maatschappelijke dialoog.
- Eerste rapport WRR (sept 2021): Aanbevelingen zijn opgenomen in de lange termijn strategie van het kabinet, waarover de Kamer op verschillende momenten afgelopen jaar is geïnformeerd. Meest concrete voorbeeld daarvan is de aanbeveling om voorbereid te zijn op diverse scenario's.
- Tweede rapport van WRR (sept 2022): Is een verdieping op deze scenario's, waarbij ook met name is gekeken naar een nadere weging tussen enerzijds epidemiologische/medische factoren versus sociaalmaatschappelijke en economische factoren. Dit heeft de WRR, i.s.m. met diverse raden, uitgewerkt tot een aantal dilemma's.
- Uit het WRR-rapport: Een brede maatschappelijke afweging vergt het doordenken van pijnlijke dilemma's. Wanneer we in zwaardere omstandigheden (scenario's) terechtkomen, wordt het afwegen van doelen en waarden steeds pijnlijker.

Ter bespreking in MT Corona:

1. Relatie adviezen WRR en staand beleid:
 - Hoe gaan we inhoudelijk om met de nieuwe aanbevelingen uit het tweede rapport van WRR?
 - Welke nieuwe elementen bevatten deze aanbevelingen? En hoe geven we hier, interdepartementaal, vervolg aan?
2. Omgang dilemma's:
 - Hoe gaan we om met genoemde dilemma's door WRR?
 - En hoe benoemen we dit in de kabinetsreactie?

1. Relatie adviezen WRR en staand beleid (zie bijgaande tabel)

- Onderstaande tabel bevat een overzicht van nieuwe beleidsvoorstellen/adviezen die genoemd worden in het WRR-rapport, geclusterd per thema (maatschappelijke dialoog, maatschappelijke weerbaarheid, maatschappelijk herstel en openbaar bestuur). Deze worden in de conclusie van het rapport genoemd.
- De adviezen uit het MIT zijn nog niet systematisch verwerkt in onderstaande tabel. SZW is bezig met het maken van een overzicht van deze adviezen.

Beslispunten:

- Akkoord om rapport te omarmen en (groten)deels te scharen onder bestaand beleid / It-strategie
- Akkoord om specifiek in te zoomen op aantal onderwerpen en die vervolg interdepartementale afstemming. Zie tabel.

2. Omgang dilemma's:

Besprekpunten

1. Akkoord met het omarmen van de dilemma's, zoals geschetst door de WRR?
2. Akkoord met het per dilemma aangeven hoe kabinet hiermee omgaat? Of kunnen en willen we meer doen om ons voor te bereiden op de dilemma's? Willen we nog verder in de oplossingen stappen en zo ja, wat is hiervoor nodig?
3. Akkoord om in het algemeen aan te geven dat inzicht in dilemma inzicht biedt bij de voorbereiding op mogelijk oplevingen, maar niet elk dilemma op voorhand helemaal opgelost kan worden? Dit is afhankelijk van gevoel van urgentie, draagvlak en financiën (voorbereiding kost geld).

(Zie voorbeeld van een dilemma uitdenken aan de hand van dilemmalogica, maar bijv. ook oplossingen halen uit lange termijnstrategie, of verdiepingsslag lange termijnstrategie aan de hand van de dilemma's)

Tabel 1: Overzicht aanbevelingen WRR				
Thema WRR	Nieuw/voorstel WRR-rapport	Dep.	Beleid dat hierop reeds wordt gedaan	Dep.
Maatschappelijke dialoog	Burgerfora/ burgerraad voor maatschappelijke thema's Participatie, bijvoorbeeld via burgerfora of een maatschappelijke dialoog, is cruciaal om zorgen, aandachtspunten en andere input op te halen. Binnen het kabinet worden op het moment verschillende mogelijkheden voor een nationaal burgerforum verkend, waaronder over klimaat en energie en over vergrijzing.	BZK	Programma DG Samenleving en COVID-19 (voorjaar 2021) Een brede maatschappelijke dialoog georganiseerd over hoe Nederland kan herstellen en vernieuwen naar aanleiding van de coronacrisis. Het project bestond uit maar liefst 80 groepsgesprekken met meer dan 600 burgers, 128 organisaties, 50 wetenschappers en 41 lokale bestuurders.	BZK
	Zorgen en suggesties burger blijven ophalen Van belang dat het openbaar bestuur zorgen en suggesties blijft ophalen bij burgers, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven, en dat het zich daarvan rekenschap geeft in zijn afweging rond de maatregelen.	BZK	Gesprekken met gemeenten en VNG (2022) over de lange termijn aanpak COVID-19	BZK ism EZK en VWS
	Participatie van mensen met een beperking Bij het opstellen van beleid is participatie van mensen met een beperking van essentieel belang: zij dienen actief te worden betrokken in de totstandkoming. Dit is een verdragsrechtelijke verplichting, waaraan niet voldaan wordt door slechts uitzonderingen te maken in het beleid.			

			Wetsvoorstel versterking participatie op decentraal niveau De betrokkenheid van inwoners bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid op lokaal en regionaal niveau wordt vergroot.	BZK
			Ondersteuning en advisering BZK aan decentrale overheden Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) ondersteunt en adviseert decentrale overheden al langere tijd over hoe zij de invloed en zeggenschap van inwoners beter kunnen benutten.	
			Sectorplannen Bewust gekeken worden welke maatregelen voor welk type sector passend is. Het kabinet is in gesprek over hoe de sectorplannen in een lokale context kunnen uitpakken en wat daarbij de rol is van gemeenten.	EZK
Maatschappelijke weerbaarheid	Omscholingsprogramma's tbv arbeidsmobiliteit Uitwisselen van personeel tijdens coronapieken en -dalen door het bieden van goede en toegankelijke omscholingsprogramma's om arbeidsmobiliteit te stimuleren	EZK	Bestaande arbeidsmobiliteit LLO, STAP-budget, Buitenboordmotor	EZK
	Arbeidsmarktpositie culturele sector Blijven investeren in het versterken van de arbeidsmarktpositie om de sector wendbaarder en	EZK, OCW	Arbeidsmarktpositie culturele sector Blijven investeren in het versterken van de arbeidsmarktpositie om de sector wendbaarder en	EZK, OCW

	weerbaarder te maken.		weerbaarder te maken.	
	Preventie ziekte door vergroten bestaanszekerheid, verminderen kansenongelijkheid Wonen, werken, inkomen		Preventie ziekte door vergroten bestaanszekerheid, verminderen kansenongelijkheid Wonen, werken, inkomen	
			Grootschalige steunpakketten Om schokken op arbeidsmarkt en kapitaalmarkt te ondervangen.	FIN, EZK
			Inzet op gezonde leefstijl (fysiek en mentaal)	VWS
	Wendbaarheidsagenda onderwijs voor de lange termijn Denk aan de wijze van afname van centrale examens, overgangen in het stelsel, de sociale functie, speciaal onderwijs en praktijkleren in het beroepsonderwijs. ⁶³ Hiermee moet het onderwijs meer schokbestendig worden gemaakt voor een volgende pandemie of andere crisis. Wendbaarheid vraagt om buffercapaciteit, bijvoorbeeld in gebouwen, <i>devices</i> en specialistische kennis en vaardigheden.	OCW		
	Financieel herstel sportsector Overheid en sector plan maken voor financieel herstel en tegengaan bewegingsarmoede.			
	Extra inzet medisch kwetsbare groepen Extra inzet nodig om medisch kwetsbare groepen te bereiken en moeilijk bereikbare groepen. Verder scherp in beeld krijgen wat het effect van mogelijke maatregelen is			

	op kwetsbare groepen. In het bijzonder aandacht voor die plaatsen waar mensen zich in een afhankelijke positie bevinden of die mensen voor hun dagelijks functioneren niet kunnen vermijden.			
	Post-COVID - Onderzoek naar de oorzaken en gevolgen van post-COVID is nodig voor goede en integrale oplossingen ogv begeleiding, behandeling en re-integratie. - Post-COVID juridisch te kwalificeren als chronische ziekte. Daardoor valt het binnen de werkingssfeer van de gelijkebehandelingswetgeving. Die wetgeving verbiedt discriminatie in horizontale situaties zoals een arbeidsrelatie of bij het aanbieden van goederen of diensten.	PDCZ	Post-COVID Inzet voor een experticeentrum en overkoepelende kennisagenda post-COVID, financiering via ZonMw van onderzoek naar de diagnostiek, behandeling en organisatie van post-COVID	PDCZ
Maatschappelijk herstel	Inhalen uitgestelde zorg - Scherpe analyse noodzakelijk van de beschikbare capaciteit (ivm personele krapte). - Andere manieren van organiseren en spreiden van zorg helpen bij het inhalen van uitgestelde zorg, zoals het waar mogelijk (tijdelijk) verplaatsen van zorg vanuit ziekenhuizen naar zelfstandige behandelcentra (ZBC's) of naar de thuissituatie (zorg op afstand). - Het versterken van de posities van zorgprofessionals, vrijwilligers en mantelzorgers essentieel			
	Focus is onderzoek en			

	innovatie Meer aandacht voor onderzoek naar vraagstukken in de zorgverlening, omgang met maatregelen, vaccins en post-COVID en monitoring van de medische en sociaaleconomische langetermijneffecten van COVID-19. Extra investeringen in COVID-19-gerelateerd onderzoek blijven nodig. Een meer geïntegreerde benadering van alfa-, bèta-, gamma- en medisch onderzoek langs de hele keten van fundamenteel naar praktijkgericht onderzoek zorgt voor effectievere strategieën om met de pandemie om te gaan.			
	Essentiele producten en diensten identificeren Per scenario bepalen wat essentiële producten en diensten zijn (wat wil de overheid behouden en welke rol kan zij daarin spelen, in samenspraak met het bedrijfsleven).			
Openbaar bestuur	Taken decentrale overheden Onderzoek te doen naar de structurele gevolgen van de coronapandemie voor taken van decentrale overheden, zoals de jeugdzorg of de Wmo. Deze gevolgen zouden aanleiding kunnen geven tot meer structurele aanpassingen van de financiële interbestuurlijke afspraken daarover.			
	Digitale participatie Nu al voorbereidingen treffen			

	voor digitale vergaderingen van volksvertegenwoordigers en interbestuurlijke samenwerking.			